

ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมที่มีผลต่อการบริหารการพัฒนาประเทศไทย 4.0

Social environmental factors affecting development management of Thailand

4.0

ธนกฤต จันทพรณ

สำนักงานอัยการจังหวัดลำพูน

eakwarrior@windowslive.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาประเทศไทยภายใต้“ประเทศไทย4.0”เป็นอีกนโยบายหนึ่งที่มีการวางรากฐานพัฒนาประเทศในระยะยาวขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่มั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนตามวิสัยทัศน์รัฐบาลมีปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมทั้งปัจจัยภายในสิ่งต่างๆภายในสังคมที่เป็นปัจจัยก่อให้เกิดการบริหารการพัฒนาประเทศไทย เช่น ปัจจัยทางธรรมชาติ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยภายนอก เช่น การติดต่อระหว่างสังคมที่หลากหลาย การกระทบกระทั่งระหว่างสังคมล้วนเป็นมีผลต่อการบริหารการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ทั้งสิ้น

คำสำคัญ : ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคม.การพัฒนาประเทศไทย 4.0

Abstracts

In developing countries under "Thailand 4.0 "is another policy that has laid the foundation for national development in the long run. driven to become a country that is prosperous. stable and sustainable according to government vision Thailand development management such as natural factors Social factors Cultural factors Economic factors And external factors such as interactions between various societies Wounding between societies Are all affecting the development of Thailand 4.0

Keywords : Social environmental factors. Thailand development 4.0

บทนำ

“ไทยแลนด์ 4.0”เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยหรือโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”ที่มีการให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบปรับทิศทาง

และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วรุนแรงในศตวรรษที่ 21 ได้มีการพัฒนาประเทศเศรษฐกิจให้มีขีดความสามารถในการผลิตและการแข่งขันสูงขึ้น การพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุลในระบบนิเวศ การพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม การพัฒนาทางด้านจิตใจรวมทั้งการพัฒนาชนบทให้เป็นระบบและเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพที่กล่าวนี้คือความสำคัญและแนวทางในการพัฒนาประเทศในอนาคตโดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้านเพื่อเพิ่มศักยภาพ (สุรรัตน์ ก้านบัวแก้ว. 2559 : 11.)ดังต่อไปนี้

1.การพัฒนาเกษตรกรรม เป็นเกษตรกรรมที่แปรรูปเป็นผลผลิตที่ทุกชนชาตินำไปใช้ได้เช่นมันสำปะหลังอัด เม็ดทำแป้งผงไปปรุงอาหารที่เป็นต้องการของโลกทำให้เป็นสำเร็จรูปเพื่อเพิ่ม มูลค่าในครัวเรือน

2.อุตสาหกรรม ส่งเสริมการศึกษาในระบบการคำนวณ-ภาษาต่างประเทศ เพื่อการติดต่อกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลกเพื่อการค้าการลงทุนการคำนวณนั้นเหมาะ กับด้านวิศวกรรม ด้านการเงิน ระบบวิทยาศาสตร์ ฟิสิกส์ชีววิทยา เกิดจากการคำนวณ ดังนั้นควรปรับปรุงการศึกษาเร่งแก้ไขให้มีประสิทธิภาพอย่างถูกต้องเพื่อการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สรุปได้ว่าการแปรรูปนั้นจะมีประสิทธิผลในด้านอุตสาหกรรมและการพึ่งพา เทคโนโลยีของต่างชาติในด้านวิศวกรรม เทคโนโลยี ดังนั้นไทยจึงไม่สมควร แพ้ อเมริกันและญี่ปุ่นอย่างแน่นอน

3.ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนไทย ส่งเสริมให้มีกฎหมายที่ครอบคลุมเหมาะสมกับความยุติธรรมในสังคม ป้องกันและปราบปรามปัญหาในสังคม ส่งเสริมการศึกษาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศถ้าไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรมนั้นการเปลี่ยนแปลงการศึกษาและจริยธรรม คุณธรรมคือศาสนาให้มีความสอดคล้องกับเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

4.พัฒนาบุคคลระดับประเทศ ให้มีความสามารถในการด้านการเมืองการติดต่อการบริหารประเทศ รวมทั้งจริยธรรมแห่งชั้นชั้นปกครองให้เหมาะสม

5.พัฒนาระบบกองทัพ บก เรือ อากาศ ให้เข้มแข็งนำเกรงขามเพื่อป้องปรามประเทศที่เป็นอัตรพาลและเพื่อการติดต่อเจรจาต่างๆ ให้ดูประเทศเราน่าเกรงขาม และเพื่อเป็นศักยภาพในการป้องกันประเทศซึ่งจะสร้างความเชื่อมั่นในระบบทหาร อย่างที่อเมริกันติดต่อกับประเทศอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

ไทยแลนด์ 4.0 จะพัฒนาเรื่องต่างๆ เพื่อให้เกิดผลจริงต้องมีการพัฒนาวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนาแล้วต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยี และอุตสาหกรรมเป้าหมาย ดังนี้

1.กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น สร้างเส้นทางธุรกิจใหม่ ด้านเทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีอาหาร เป็นต้น

2.กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ เช่น พัฒนาเทคโนโลยีสุขภาพ เทคโนโลยีการแพทย์ สปา เป็นต้น

3.กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ ควบคุม เช่น เทคโนโลยีหุ่นยนต์ เป็นต้น

4.กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่างๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว เช่น เทคโนโลยีด้านการเงิน อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์โดยไม่ต้องใช้คน เทคโนโลยีการศึกษา อี-มาร์เก็ตเพลส อี-คอมเมิร์ซ เป็นต้น

5.กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง เช่น เทคโนโลยีการออกแบบธุรกิจไลฟ์สไตล์ เทคโนโลยีการท่องเที่ยว การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ เป็นต้น

ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมที่มีผลต่อการบริหารการพัฒนาประเทศไทย 4.0 มีปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมทั้งปัจจัยภายในสิ่งต่างๆภายในสังคมที่เป็นปัจจัยก่อให้เกิดการบริหารการพัฒนาประเทศไทย เช่น ปัจจัยทางธรรมชาติ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยภายนอก เช่น การติดต่อระหว่างสังคมที่หลากหลายการกระทบกระทั่งระหว่างสังคมล้วนเป็นมีผลต่อการบริหารการพัฒนาประเทศไทย 4.0

ทุกคนที่รับรู้ถึงวิกฤตในครั้งนี้ก็ได้แต่ฝากความหวังไว้ที่ Thailand 4.0 หวังว่ามันจะช่วยผลักดันให้ประเทศไทยหลุดพ้นกับดักทั้งหลายที่เคยเจอมาตลอดได้ ซึ่ง Thailand 4.0 นี้เป็นการ ‘ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม’ นั่นเอง เปลี่ยนจากที่แต่ก่อนเราลงมือทำมากแต่ได้ผลตอบแทนน้อย มาเป็นลงมือทำน้อย ๆ แต่ได้ผลตอบแทนมหาศาลโดยการเอาความคิดสร้างสรรค์เป็นแรงผลักดัน และนำนวัตกรรมเข้ามาช่วย เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าไปสู่การบริการมากขึ้น ตัว Thailand 4.0 นี้จะเป็นการพูดถึง New S-Curve หรือก็คือ การพัฒนาเปลี่ยนแปลงใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ซึ่งก็คล้าย ๆ กับการ Disruptive ที่เข้ามาพัฒนาสินค้าที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น และล้มล้างพฤติกรรมแบบเดิมๆ เหมือนอย่างเช่น फिल्म Kodak ที่เคยรุ่งเรืองอยู่ในสมัยก่อน ใครจะไปคิดว่าสุดท้ายแล้วบริษัทยักษ์ใหญ่นี้จะถูกคลื่นลูกใหม่อย่างเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาแทนที่ ต้องล้มหายไปจากความทรงจำของเด็กรุ่นใหม่ทำให้ยุคสมัยนี้คนอาจจะไม่รู้จักรักกับ Kodak แต่รู้จักกับกล้องดิจิทัล แปรนดต่างๆ อย่างอื่นแทนส่วนที่ยากของ New S-Curve คือ เราจะเคลื่อนย้ายไปเทคโนโลยีใหม่เมื่อไหร่ อย่างแรกต้องดูว่าเราจะไปปักหลักกับเทคโนโลยีไหนดีต่อมาก็คือเราจะเปลี่ยนแปลงมันไปอย่างไรและสุดท้ายเมื่อไหร่ถึงควรจะปรับตัวไปยังเทคโนโลยีนั้นการเปลี่ยนแปลงที่เข้ามาพร้อม Thailand 4.0 วิธีการถือเป็นเรื่องสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ (วิชัย ตันศิริ . 2559 : 26)ซึ่งสำหรับThailand 4.0 แล้วการเปลี่ยนแปลงย่อมมีให้เห็นและแน่นอนว่ามันต้องเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมด้วยซึ่งเมื่อมองภาพว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการทำเกษตรกรรมอยู่เยอะการเปลี่ยนแปลงในส่วนนี้จึงเกิดขึ้นโดยเปลี่ยนจากการทำเกษตรแบบธรรมดาให้เป็นเกษตรสมัยใหม่หรือSmart Farming สิ่งสำคัญคือจะทำอย่างไรให้เกิดความสมดุลในการผลิตให้

ความต้องการซื้อและขายมันพอดีกันต้องช่วยกันคิดว่าสิ่งที่เราเหลือสามารถนำไปแปรรูปเปลี่ยนเป็นอะไรที่มีคนต้องการได้บ้างอีกทั้งตัวผู้ประกอบการเองก็ต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองเช่นกัน จาก SME ที่ต้องรอคอยการช่วยเหลือจากรัฐอยู่ตลอดเวลาเป็น Smart Enterprises และ Startup หรือบริษัทเกิดใหม่ที่มีศักยภาพสูงอย่างที่ได้นับว่ากันอยู่ในทุกวันนี้โดยการนำเอานวัตกรรมเข้ามาช่วยเพิ่มจุดแข็งและคุณค่าให้ธุรกิจรวมถึงสมัยก่อนเราอาจจะขาดแคลนคุณภาพของแรงงานมีแต่แรงงานทักษะต่ำไม่มีความรู้พื้นฐานเพียงพอ ก็เป็นอีกสิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนสร้างพื้นฐานความรู้ ความเชี่ยวชาญ ให้แก่แรงงานของเราและการเปลี่ยนแปลงสุดท้ายคือ การบริการอาจต้องเปลี่ยนแปลงจากที่เคยแค่บอกต่อกันไปปากต่อปาก มีคนกดไลค์เยอะ ก็คิดว่าบริการนั้นดีมากแล้วอาจต้องมีการนำเรื่องของมาตรฐานเข้ามาเพื่อให้กลายเป็น High Value Services ต้องมีการรับรองมีการตรวจสอบเพื่อให้มีความน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพ เช่น บริการนวด ซึ่งก็เป็นอีกหนึ่งอาชีพบริการที่มีมากในประเทศไทย อาจต้องมีการตรวจสอบและผ่านการรับรองเพื่อแลกกับคุณภาพที่ได้มาตรฐาน (ปรเมธี วิมลศิริ. 2559:2)

ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมที่มีผลต่อการบริหารการพัฒนาประเทศไทย

1. ปัจจัยภายใน สิ่งต่าง ๆ ภายในชุมชนสังคมที่เป็นปัจจัยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชนสังคมนั้น ๆ คือ ปัจจัยทางธรรมชาติ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

2. ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นภายนอกของสังคม ปัจจัยที่เห็นชัดก็ คือ การติดต่อระหว่างสังคมที่หลากหลาย การกระทบกระทั่งระหว่างสังคม

เพื่อให้เกิดผลจริงต้องมีการพัฒนาวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย (อคม เต็มพิทยาไพสิฐ.2557 : 5)ดังนี้

1.กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น สร้างเส้นทางธุรกิจใหม่ ด้านเทคโนโลยีการเกษตรเทคโนโลยีอาหาร เป็นต้น

2.กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ เช่น พัฒนาเทคโนโลยีสุขภาพ เทคโนโลยีการแพทย์ สปา เป็นต้น

3.กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุมเช่น เทคโนโลยีหุ่นยนต์ เป็นต้น

4.กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่างๆปัญญาประดิษฐ์ และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัวเช่น เทคโนโลยีด้านการเงิน อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์โดยไม่ต้องใช้คน เทคโนโลยีการศึกษา อี-มาร์เก็ตเพลส อี-คอมเมิร์ซ เป็นต้น

5.กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูงเช่น เทคโนโลยีการออกแบบ ธุรกิจไลฟ์สไตล์ เทคโนโลยีการท่องเที่ยว การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ เป็นต้น

การวิเคราะห์ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมที่มีผลต่อการบริหารการพัฒนาประเทศไทย 4.0

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ มากมายหลายอย่างแต่หนึ่งปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนา นั่นคือ ปัจจัยด้านทรัพยากรคนซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าหลายๆ ประเทศสร้างชาติขึ้นมาจากคุณภาพของคนหากพัฒนาทรัพยากรบุคคลได้สิ่งที่จะตามมานั้นก็คือประชาชนมีการเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีวัฒนธรรมที่โดดเด่นและคงความเป็นไทยยกระดับการศึกษาที่ดีขึ้นโครงสร้างของเศรษฐกิจของประเทศไทยก็ดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับของประชาคมโลกได้แต่เหนือสิ่งใด การพัฒนานั้นในความคิดผมจะต้องเริ่มต้นจาก"ครอบครัว "เพราะว่าครอบครัวเป็นด่านแรกที่บ่มเพาะสิ่งดีงามให้กับบุคคลในครอบครัวด้วยกันและสำคัญที่สุดการพัฒนานั้นต้องเริ่มมาจาก "ตัวเรา " ที่เป็สิ่งเล็กๆในสังคมและสิ่งเล็กๆสิ่งนี้หากมารวมกันแล้วเราจะเห็นสิ่งเปลี่ยนแปลงในอนาคตและพร้อมที่จะแสดงศักยภาพให้ชาวโลกรู้ว่า" ประเทศไทยไม่แพ้ชาติใดในโลก" ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกมนุษย์จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันไม่มีใครอาจปฏิเสธได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกไม่มีการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นอยู่เสมอ สังคมมนุษย์ก็เช่นเดียวกันย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมด้วย สังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์จะไม่หยุดอยู่กับที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเป็นการยากที่จะคิดว่าพื้นที่ใดในโลกที่ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงด้านปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมต่อการพัฒนา“ประเทศไทย 4.0”เพื่อให้เกิดผลจริงต้องมีการพัฒนาวิทยาการความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้ทำการวิเคราะห์การพัฒนาประเทศไทย 4.0 ทำให้ทราบนโยบายการพัฒนาแล้วนั้นปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมเป็นปัจจัยหลักต่อการพัฒนาประเทศ

1. ปัจจัยภายในสิ่งต่างๆ ภายในชุมชนสังคมที่เป็นปัจจัยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชนสังคมนั้น ๆ คือ ปัจจัยทางธรรมชาติรวมทั้งสภาพทางภูมิศาสตร์และดาราศาสตร์ด้วย ได้แก่ความอุดมสมบูรณ์หรือไม่อุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ที่ทำให้ธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป เช่น สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ การโคจรของดวงดาว ทรัพยากรธรรมชาติ แผ่นดินไหว พายุอุทกภัย เป็นต้น ปัจจัยทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะหรือความแตกต่างขององค์ประกอบของประชากร เช่น การเพิ่มขึ้นและลดลงของประชากร อันเนื่องจากการเกิด การตายและการย้ายถิ่น อายุ เพศและการศึกษา กระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม การกระทำของปัจเจกชนในสังคม เช่น การขัดแย้ง การแข่งขัน ความร่วมมือในรูปแบบต่างๆ ความเข้มแข็งหรือความอ่อนแอของประชากร การประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ การวางแผนทางสังคม ปัจจัยทางวัฒนธรรม ได้แก่ ศาสนา อุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อ เทคโนโลยี ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมนุษย์จะต้องทำมาหากินจึงต้องมีการประกอบอาชีพ ความต้องการวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสินค้าและบริการ

2. ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นภายนอกของสังคม ปัจจัยที่เห็นชัดก็ คือ การติดต่อระหว่างสังคมที่หลากหลาย เช่น การติดต่อค้าขายระหว่างชุมชนประเทศ การศึกษาระหว่างกัน การ

เผยแพร่ศาสนา การยืมและยอมรับวัฒนธรรมอื่นมาใช้ การแลกเปลี่ยน การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เป็นต้น การกระทบกระทั่งระหว่างสังคมตั้งแต่การล่าอาณานิคมและการโจมตีจากชาติอื่น การขัดแย้งระหว่างชายแดนของสองประเทศ ความไม่สงบระหว่างประเทศไปจนถึงสงครามแบบต่างๆ ซึ่งล้วนเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้น

บทสรุป

อย่างไรก็ตามทุกการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาก็คือความท้าทายให้ได้ลองทำสิ่งใหม่ๆ ดังนั้น Thailand 4.0 เปรียบเสมือน "ข้อบกพร่องใหม่ที่มีสมรรถนะสูงกว่าเดิมบนถนนราบเรียบที่สามารถเหยียบคันเร่งไปข้างหน้าได้" จากทั้งหมดที่กล่าวมาอาจกล่าวสรุปได้ว่า ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมที่มีผลต่อการบริหารการพัฒนาประเทศไทย 4.0 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีเหตุปัจจัยหลายประการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันถ้ามีความเข้าใจถึงปัจจัยเหล่านั้นแล้วย่อมมองเห็นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

References

- ปรเมธี วิมลศิริ. (2559). เปิด 10 ยุทธศาสตร์พัฒนาชาติสู่ประเทศที่มีรายได้สูงมั่นคง-มั่งคั่ง-ยั่งยืน. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. ฉบับวันที่ 20 กรกฎาคม 2559.
- พจณี อรรถโรจน์ภิญโญ. (2559). (ร่าง)แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12. โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการบูรณาการภาครัฐและเอกชนในการจัดทำยุทธศาสตร์เศรษฐกิจภาค.
- วิชัย ต้นศิริ. (2559). โฉมหน้าขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมไทยในอนาคต. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรียรัตน์ ก้านบัวแก้ว. (2559). การพัฒนาในทุกๆด้านเพื่อเพิ่มศักยภาพประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร:กระทรวงพาณิชย์
- อาคม เติมพิทยาไพสิฐ. (2557). วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).